

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS
over het ontwerp van wet houdende een tijdelijke regeling
betreffende afbetalingsovereenkomsten.

Nadat het Voorlopig Verslag der Commissie aan de Regering
was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

MEMORIE VAN ANTWOORD

I. Algemene beschouwingen

§ 1. Inleiding

De ondergetekenden zijn erkentelijk, dat men zich van verschillende zijden met de strekking van het ontwerp van wet kan verenigen.

De twijfel van vele leden of de beoogde tijdelijke regeling voldoende effect zal sorteren, daar de uitwerking bemoeilijkt wordt door het ontbreken van exacte gegevens omtrent de koop op krediet, kunnen de ondergetekenden niet delen. Weliswaar staat nog geen cijfermateriaal ter beschikking, waaruit de totale omvang van de verkoop op afbetaling blijkt, doch het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft onlangs cijfers gepubliceerd, gebaseerd op inlichtingen van enige honderden ondernemingen, waaruit zowel ten aanzien van de omvang en de samenstelling van het „afbetalingspakket” van deze ondernemingen als ten aanzien van de gemiddelde kassastorting belangwekkende gegevens naar voren komen, die als bijlage bij deze Memorie zijn gevoegd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft berekend, dat de stijging van de verkoop op afbetaling bij de betrokken ondernemingen van 1953 op 1954 40 % bedroeg. Men kan hier dus van een belangrijke toeneming spreken.

Zoals de ondergetekenden in de Memorie van Antwoord op het onderhavige ontwerp van wet bij de behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal reeds hebben betoogd, is, gegeven het feit, dat het productieplafond reeds allereerste is bereikt, meer ¹⁾ dan de omvang van de afbetalingskredieten het tempo van de recente groei daarvan van betekenis. Dat er geen volledige gegevens omtrent de omvang van de verkoop op afbetaling beschikbaar zijn, behoeft op zich zelf geen beletsel te vormen voor het nemen van maatregelen. De ondergetekenden nemen voorts aan — en bij eerste besprekingen is van de bereidheid daartoe reeds gebleken —, dat het bedrijfsleven in het te voeren overleg aanvullende gegevens zal verstrekken.

Het heeft ook de eerste ondergetekende gespeten, dat hij wegens een op korte termijn bijeengeroepen Ministersconferentie in Luxemburg in de onmogelijkheid verkeerde het onderhavige wetsontwerp in de Tweede Kamer te verdedigen. Het heeft hem intussen verheugd, dat de openbare behandeling hiervan in bedoelde Kamer toch kon plaatsvinden, doordat

¹⁾ In de betrokken Memorie staat abusievelijk „minder” in plaats van „meer”.

met instemming van de Voorzitter van de Tweede Kamer het wetsontwerp kon worden verdedigd door de Staatssecretaris van Economische Zaken.

De bedenkingen van deze leden tegen het bij de openbare behandeling in de Tweede Kamer door de Staatssecretaris van Economische Zaken gehouden betoog, waarbij deze te kennen gaf, dat de vrees voor het illusoir worden van de te treffen maatregelen wegens de mogelijke activiteiten van geldschietsbanken, betaalzegelkassen en volkskredietbanken hem niet gegrond voorkwam, kunnen de ondergetekenden niet delen. Zij vertrouwen in de eerste plaats, dat de instellingen, die gelden uitlenen voor consumptieve doeleinden en voor een zeer belangrijk gedeelte Overheidsinstellingen zijn, begrip zullen tonen voor de tot beperking van het afbetalingskrediet te treffen maatregelen. Na het ambtelijk overleg, hetwelk op dit punt reeds heeft plaatsgevonden, zal de eerste ondergetekende zich nog nader verstaan met zijn ambtgenoten van Binnenlandse Zaken en van Maatschappelijk Werk om na te gaan wat in dezen kan worden gedaan.

Voorts achten de ondergetekenden de beperkte middelen, welke in het algemeen aan de geldschietsbanken en de betaalzegelkassen ten dienste staan, een wezenlijke belemmering voor het op enigszins uitgebreide schaal overnemen van het afbetalingskrediet. Zij zijn voornemens de ontwikkeling nauwkeurig te volgen. Mocht zich tegen de verwachting in een door bedoelde leden gevreesde ontwikkeling voordoen, dan zullen passende maatregelen in overweging worden genomen.

Het standpunt van verscheidene leden, dat de noodzaak om op het gebied van de verkoop op afbetaling maatregelen te treffen niet is aangetoond en dat de aanmerkelijke uitbreiding van de afbetaling in de laatste jaren uit conjunctureel oogpunt geen gevaren oplevert, kunnen de ondergetekenden niet onderschrijven. Deze uitbreiding draagt naar hun mening wel degelijk bij tot het ontstaan van ongewenste spanningen. Daar de plaats van de afremming van de snelle toeneming van het afbetalingskrediet in het kader van de conjunctuurpolitiek der Regering in § 2 wordt besproken, menen de ondergetekenden verder naar dit betoog te mogen verwijzen.

De opvatting van enkele leden, dat de beoogde maatregelen slechts de minst draagkrachtige groep van de bevolking zullen treffen en derhalve een discriminerende werking zullen hebben, achten de ondergetekenden niet juist. In tegenstelling tot voor enige tientallen jaren heeft de afbetaling in ruime kring ingang gevonden. De beperkingen zullen ook door meer draagkrachtigen worden gevoeld. Dit te meer, daar een belangrijk deel van de afbetalingsverkoop betrekking heeft op goederen, die vooral door de meer draagkrachtige bevolkingsgroepen worden gekocht.

Anderzijds menen de ondergetekenden, dat de minst draagkrachtigen in vele gevallen juist niet van de verkoop op afbetaling gebruik maken, doch de aankoop van duurzame goederen met behulp van andere vormen van consumptief krediet plegen te financieren.

§ 2. *Verdere maatregelen, nodig in verband met de conjuncturele situatie*

Naar aanleiding van hetgeen door sommige leden in deze paragraaf wordt opgemerkt, zij het volgende naar voren gebracht.

Voor een land als het onze dient aan het conjuncturele beleid de eis te worden gesteld, dat het zo min mogelijk de op langere termijn noodzakelijke structurele groei van zijn bestaansbronnen belemmert. Zoals de eerste ondergetekende dan ook bij herhaling heeft uiteengezet, heeft dit hem ertoe geleid bij het uitstippelen van zijn politiek ten aanzien van de conjuncturele ontwikkeling het zwaartepunt te zoeken in de prijsstabilisatie. Dit neemt niet weg, dat de hoogconjunctuur zulke spanningen kan doen ontstaan, dat een zekere ondersteuning van de prijsstabilisatiepolitiek door rechtstreeks op afremming van de bestedingen gerichte maatregelen wenselijk is. Dit geval doet zich thans voor, een zekere afremming is nodig. Om deze te verkrijgen, is gestreefd naar een verkrapping

van de kredietmogelijkheden, waartoe onder meer de discontoverhoging van de Nederlandsche Bank heeft gediend. Daarnaast is de liquiditeit bij het bedrijfsleven verminderd door de bekende maatregelen inzake de fiscale afschrijving en de inning van de vennootschapsbelasting. In het kader van deze maatregelen was er tevens om de boven aangegeven redenen aanleiding over de mogelijkheid te beschikken een te sterke uitbreiding van het afbetalingswezen af te remmen.

De ondergetekenden onderschrijven, dat de tot dusver op afremming gerichte maatregelen een betrekkelijk beperkte omvang hebben. Dit is gemotiveerd, omdat ook de overspanningen, die door de hoogconjunctuur in het economisch leven zijn ontstaan, tot dusver nog geen ernstige vorm hebben aangenomen. Zo is het betalingsbalansevenwicht gehandhaafd. Op grond hiervan en in samenhang met de wenselijkheid de noodzakelijke structurele ontwikkeling zo min mogelijk te belemmeren, ziet de eerste ondergetekende momenteel geen aanleiding tot verdere maatregelen dan de reeds genoemde.

De Regering blijft het conjunctuurverloop echter nauwlettend volgen. Mocht zulks nodig worden, dan zal zij niet aarzelen haar desbetreffende beleid te intensiveren.

Wat in dit verband de door het lid van deze Kamer de heer Molenaar gedane suggestie betreft, heeft de eerste ondergetekende indertijd al verklaard, dat het algemene karakter van die voorstellen, dat kan worden omschreven als een verkrapping van de binnenlandse liquiditeitssituatie, hem aansprak.

Tot het uitschrijven van een Staatslening, een maatregel, die ook door de heer Molenaar was bepleit, is inmiddels al overgegaan. Verschillende andere door genoemde afgevaardigde geopperde denkbeelden vereisen echter een verdere studie. De eerste ondergetekende kan daarom nog niet verklaren in hoeverre van de betrokken suggesties gebruik zal worden gemaakt.

De ondergetekenden erkennen — dit naar aanleiding van de opmerking van vele leden, aan het slot van § 2 — de grote betekenis van de bevordering van de bezitsvorming. Deze zal echter, wat de beperking van de consumptieve uitgaven betreft, eerst geleidelijk effect sorteren. Men kan, naar hun oordeel, niet verwachten, dat langs deze weg een op korte termijn gewenste afremming op het gebied van het kopen op afbetaling kan worden bereikt.

§ 3. *Definitieve regeling*

Met de hier aan het woord zijnde vele leden en enige andere leden zijn de ondergetekenden van oordeel, dat de totstandkoming van de definitieve wettelijke regeling van de gehele materie van het afbetalingswezen, waarbij derhalve zowel de sociale als economische aspecten aan de orde komen, een urgent karakter heeft. Overeenkomstig de toezegging van de tweede ondergetekende bij de behandeling van het onderhavige ontwerp van wet in de Tweede Kamer heeft hij zich gewend tot de Sociaal-Economische Raad en aangedrongen op spoed bij het uitbrengen van het desbetreffende advies.

Naar aanleiding van de overige opmerkingen van de aan het woord zijnde leden mogen de ondergetekenden erop wijzen, dat de huidige conjuncturele omstandigheden hen in de feitelijke onmogelijkheid hebben geplaatst met de regeling van de onderhavige materie te wachten totdat een algehele regeling van het afbetalingswezen — hoe urgent deze op zich zelf ook moge zijn — haar beslag kan krijgen.

De opmerking van enige andere leden, dat de inkorting van de geldingsduur in het ontwerp van wet tot 1 januari 1959 te kennen wil geven, dat een definitieve wettelijke regeling vóór genoemde datum tot stand behoort te komen, kunnen de ondergetekenden onderschrijven.

§ 4. *Waarborgen voor de rechtszekerheid*

De opvatting van verscheidene leden, dat de Regering met een zeker gemak artikel 41 van de Wet op de Bedrijfsorganisatie terzijde heeft geschoven, is niet juist. Eerst na ernstige overweging zijn de ondergetekenden tot de overtuiging gekomen, dat inschakeling van de Sociaal-Economische Raad op

dit punt het nemen van een snelle beslissing te zeer zal belemmeren.

Het komt de ondergetekenden voor, dat de betrokken leden in het verslag de consequenties van deze beslissing te ernstig afschilderen.

In de eerste plaats zij erop gewezen, dat bij de behandeling van het onderhavige wetsontwerp in de Tweede Kamer uitdrukkelijk is toegezegd, dat aan het nemen van maatregelen overleg met het bedrijfsleven vooraf zal gaan. Vóór een beslissing wordt genomen, zullen dus de argumenten pro en contra worden uitgewisseld. Uiteraard zal de Regering, na kennis te hebben genomen van de te berde gebrachte argumenten, naar eigen inzicht een beslissing nemen en het is daarbij denkbaar, dat zij op een bepaald ogenblik de eisen van het algemeen belang moet laten prevaleren boven bepaalde door belanghebbenden naar voren gebrachte bezwaren.

De ondergetekenden kunnen dit toch moeilijk als een ernstig gevaar zien. Het is integendeel de normale gang van zaken, dat de Regering over allerlei belangrijke zaken zelfstandig beslist, zonder daarbij gebonden te zijn aan de haar uitgebrachte adviezen. Binding aan deze adviezen zou een doeltreffende politiek wel zeer kunnen bemoeilijken of zelfs onmogelijk kunnen maken en dus bezwaarlijk in overeenstemming zijn te brengen met de verantwoordelijkheid, die de Regering tegenover het algemeen belang heeft. De verantwoording, die de betrokken bewindslieden aan de Staten-Generaal voor hun beleid verschuldigd zijn, mag daarenboven als een waarborg worden beschouwd, dat zij geen maatregelen zullen treffen, die uit een oogpunt van algemeen belang niet in voldoende mate door de omstandigheden geboden zijn. Het verwondert de ondergetekenden enigszins, dat de betrokken leden de waarde van deze controle door de Staten-Generaal zo laag aanslaan als men uit hun betoog zou moeten opmaken.

De vergelijking, welke deze leden trekken met de procedure-regeling bij het treffen van maatregelen in het aanhangige ontwerp van wet Toezicht Kredietwezen, geeft de ondergetekenden aanleiding het volgende op te merken. Zoals uit de tekst en de toelichting van genoemd ontwerp van wet blijkt, is het de bedoeling aan het overleg met de representatieve organisaties een dominerende plaats toe te kennen. Verwacht wordt, dat kan worden volstaan met tussen de Nederlandsche Bank en de bedoelde organisaties overeen te komen gedragsregelen, in welk geval de uitvaardiging van algemene voorschriften niet aan de orde komt.

Alleen wanneer met dit overleg in het geheel geen resultaat wordt verkregen, dient de uitvoerige procedure te worden gevolgd, zoals vermeld in de leden 5 en 6 van artikel 10 van genoemd ontwerp van wet. Het is duidelijk, dat het hier een ultimum remedium betreft en dat zulks in geen geval tot de gewone gang van zaken gerekend kan worden. Naar de mening van de ondergetekenden kan de vergelijking van bedoelde leden dan ook niet leiden tot de conclusie, welke zij daaruit trekken.

Het ligt niet op de weg van de ondergetekenden om hier in discussie te treden over de vraag, of de gewenste slagvaardigheid van het conjuncturele beleid ertoe zou moeten leiden, dat de Regering op fiscaal gebied meer bevoegdheid zou moeten verkrijgen tot het nemen van bepaalde maatregelen, zonder voorafgaande medewerking van de Staten-Generaal. Mocht de Regering te eniger tijd behoefte aan zulke grotere bevoegdheden hebben, dan zal zij ongetwijfeld de nodige voorstellen daartoe doen. Overigens is het de ondergetekenden niet duidelijk, waarom de in het onderhavige wetsontwerp voorgestelde regeling door de betrokken leden — zoals uit het zinsverband moet worden opgemaakt — als een „terzijdestelling van de rechten der Staten-Generaal” wordt gezien. Immers, de kritiek van deze leden heeft betrekking op het niet vragen van het oordeel van de S.E.R. De rechten van de Staten-Generaal zijn hierbij niet in het geding.

Naar aanleiding van de bezwaren van vorenbedoelde leden tegen de zogenaamde blancovolmacht, die wordt gevraagd, merken de ondergetekenden op, dat de gevraagde bevoegdheid beperkt blijft tot het vaststellen van een minimumkassastorting en een maximumaantal betalingstermijnen. Zij kunnen, ge-

geven de wenselijkheid tot het toepassen van een zekere differentiatie, niet inzien, hoe een andere oplossing mogelijk zou zijn, zonder de gewenste slagvaardigheid in het beleid aan te tasten.

Zij betuigden hun erkentelijkheid voor het vertrouwen, dat sommige leden hun schenken door bereid te zijn de gevraagde volmacht te willen verlenen. Naar aanleiding van de vraag van deze leden of het de bedoeling is bij het uitvaardigen van beperkende voorschriften een differentiatie toe te passen, kunnen zij mededelen, dat het inderdaad in het voornemen ligt rekening te houden met de aard der diverse goederen, zoals thans in de praktijk van de normale afbetalingshandel ook reeds het geval is. Juist met het oog hierop hechten de ondergetekenden grote waarde aan het overleg met het bedrijfsleven.

§ 5. Raadplegen van het bedrijfsleven

Gaarne zeggen de ondergetekenden toe het overleg met het bedrijfsleven zodanig te voeren, dat de belangen van industrie, groothandel en kleinhandel, in het bijzonder voor zover speciale belangen van deze sectoren daarbij zijn betrokken, tot hun recht komen. Zij stellen zich voor, dit overleg vooral te plegen met de desbetreffende organisaties van het bedrijfsleven.

II. Artikelen

Artikel 1. Naar aanleiding van de vraag van vele leden een nadere uiteenzetting te mogen ontvangen over de consequenties van het in artikel 1 gelede verband met artikel 1576 B.W. merken de ondergetekenden het volgende op.

De te treffen maatregelen dienen gelijkelijk te gelden zowel voor hen, die onder de naam afbetaling handelen, als voor hen, die hiervoor een vorm of terminologie gebruiken, welke in wezen veelal op hetzelfde neerkomt. Een andere grens dan de gestelde valt hier bezwaarlijk te trekken, indien men de mogelijkheid tot ontduiking zoveel mogelijk wil uitsluiten of geen gevaar wil lopen te discrimineren. Met het oog hierop was het nodig het begrip afbetalingsovereenkomst af te stemmen op artikel 1576 B.W. De ontworpen wettelijke regeling laat in beginsel de mogelijkheid open, haar van toepassing te doen zijn op alle voorkomende afbetalingstransacties.

Intussen merken de ondergetekenden op, dat het in hun voornemen ligt de te treffen maatregelen voorshands slechts te doen betrekking hebben op de consumptieve sfeer. Indien zich echter een situatie zou voordoen, waarbij ook afbetalings-transacties, welke speciaal in de produktieve sfeer liggen, onder de werking van de wet zouden moeten worden gebracht, zal daartoe niet worden overgegaan dan nadat ook hier vooraf overleg is gepleegd met de belanghebbenden. Bij dit overleg kunnen dezen wijzen op bepaalde gevallen, waarin zich overwegende bezwaren zouden voordoen. Daarbij kan dan worden nagegaan, op welke wijze deze bezwaren zouden kunnen worden ondervangen.

Artikel 2. Naar aanleiding van de vraag van sommige leden om een nadere toelichting omtrent het tweede lid van artikel 2 en in het bijzonder aangaande de woorden „hoedanigheid uit economisch oogpunt”, merken de ondergetekenden op, dat dit lid de bevoegdheid geeft een differentiatie toe te passen ten aanzien van de hoogte van de minimumkassastorting en het maximumaantal termijnen. De differentiatie kan zowel verband houden met de soort van de op afbetaling gekochte goederen als met de kwaliteit, waarin de koper of verkoper optreedt. Wanneer b.v. handelaren van de fabrikant op afbetaling kopen en consumenten op hun beurt van de handelaar, kan het gewent zijn de voorschriften in het ene geval wat anders te doen luiden dan in het andere. Denkbaar is verder ook, dat zich in de praktijk de behoefte zal voordoen voor een bepaalde groep gebruikers van een goed de koop op afbetaling gemakkelijker te maken dan voor de afnemers in het algemeen, omdat voor bedoelde groep bijzondere omstandigheden gelden. Met de woorden „hoedanigheid uit economisch oogpunt” hebben de ondergetekenden bedoeld de mogelijkheden te openen met de hierboven aangegeven situaties rekening te houden.

Naar de mening van de ondergetekenden zou het ontbreken van dit lid tot gevolg hebben, dat voor alle goederen en alle soorten afbetalingstransacties slechts een uniform percentage voor kassastorting en een uniforme duur van de afbetalings-overeenkomst kunnen worden vastgesteld.

Artikel 3. Wat de opmerking betreft of het woord „wet” met een kleine of met een grote letter moet worden geschreven, merken de ondergetekenden op, dat het bij gebruik van dit woord in artikel 1, onder 1°, onder het nieuwe punt *m* van de Wet op de economische delicten gaat om de omschrijving van een wet, die geen verkorte titel heeft, waarbij het woord „wet” uiteraard met een kleine letter moet worden geschreven. Wat het gebruik van het woord „wet” met een hoofdletter in het aanbiedingsformulier betreft, veroorloven zij zich op te merken, dat dit met een kleine letter had kunnen zijn geschreven.

De Minister van Economische Zaken,

J. ZIJLSTRA.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

G. M. J. VELDKAMP.

De Minister van Justitie,

J. C. VAN OVEN.

De Minister van Financiën,

VAN DE KIEFT.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeling van dit antwoord aan de Kamer haar Eindverslag te kunnen sluiten.

DE DREU

SASSEN

MAENEN

MOLENAAR.

Aard der artikelen, welke op afbetaling worden verkocht

(Totaal omzet per artikel in 1954 van 477 ondernemingen)

	Bedrag (in guldens)	waarvan vooruit- betaald
<i>a.</i> Bromfietsen	8 838 402	1 110 701
<i>b.</i> Rijwielen	6 297 912	519 489
<i>c.</i> Motorrijwielen	2 515 195	530 450
<i>d.</i> Radiotoestellen	18 369 709	1 993 717
<i>e.</i> Televisietoestellen	1 083 393	138 364
<i>f.</i> Piano's en harmoniums	1 469 223	337 814
<i>g.</i> Kleine muziekinstrumenten	1 930 627	206 543
<i>h.</i> Wasmachines (incl. wringers)	6 748 426	590 408
<i>i.</i> Stofzuigers	7 490 535	672 629
<i>j.</i> Koelkasten	677 285	66 224
<i>k.</i> Haarden, kachels (alle soorten)	3 601 644	308 550
<i>l.</i> Fornuizen en geisers	1 576 416	166 855
<i>m.</i> Naaimachines	1 316 265	150 592
<i>n.</i> Kinderwagens	491 556	45 358
<i>o.</i> Meubelen en woninginrichting	22 491 946	1 437 805
<i>p.</i> Kleding en textiel	19 594 013	738 217
<i>q.</i> Overige artikelen	5 411 018	445 770
Totaal	109 903 565	9 459 486